

ใบงานบันทึก ภูมิปัญญา

เรื่อง การทำส้มไม้

ข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา :

สาขา อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/ สาขาการแพทย์แผนไทย/ สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/ สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/ สาขาสวัสดิการ/ สาขาศิลปกรรม/ สาขาการจัดการองค์การ/ สาขาภาษาและวรรณกรรม/ สาขาศาสนาและประเพณี)

1. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำส้มไม้ รหัสภูมิปัญญา.....
2. เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ผู้สืบทอด/ ชุมชน/ กลุ่ม (นาย/นาง/น.ส./ชุมชน/กลุ่ม)นายสมหมาย คงปาน...
บ้านเลขที่ ...125...หมู่ที่...9... ตำบล...ชุมพล.....อำเภอ...ศรีนครินทร์.....จังหวัด...พัทลุง.....
รหัสไปรษณีย์ ...93000.....โทรศัพท์ โทรสาร

E-mail address

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์	☒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีประเภทเครื่องตี

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลิตภัณฑ์มีความคงทนแข็งแรง เนื่องจากการเลือกไม้ไผ่สีสุก ที่ไม่แก่จัดซึ่งมีสีเขียวแกมเหลืองมาเป็นวัตถุดิบในการทำส้มไม้

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัสดุที่ใช้ ได้แก่ ไม้ไผ่ ค้อน เลื่อย มีดพรั้า

วิธีการ

1. วัดความยาวของขนาดไม้ไผ่ตามต้องการ ใช้มีดพรั้าตัดข้อปล้องของไม้ไผ่เพื่อทำการผ่าปล้องของไม้ไผ่
2. ผ่าลำไม้ไผ่ออกเป็นเส้นๆ
3. จักตอกเส้นไม้เป็นตอกยื่น ตอกยาว และตอกไม้ตี้น ความกว้างและความยาวของตอกแต่ละแบบโดยประมาณ คือ ตอกยื่น 150 - 200 ซม. กว้าง 1.5 -2.5 ซม. ตอกยาว ยาวประมาณ 8 เมตร กว้าง 1- 2 ซม. และตอกไม้ตี้น 1.6 - 2 ซม.
4. ใช้ตอกยาว สานเป็นวงหัว
5. นำวงหัว มาสานกับตอกยื่นเป็นหัวส้มแบบลายขัด
6. ใช้ตอกยาวสานรอบๆ ส้มไม้เพื่อขึ้นรูป โดยจุดเริ่มต้นของตอกยาวแต่ละเส้นเปลี่ยนตำแหน่งไป

เรื่อยๆ เพื่อให้สุนัขได้รูปทรงกลม

7. สาานดินสุนัข โดยใช้ตอกไม้ดินประมาณ 2- 5 เส้น เพื่อทำให้ฐานสุนัขแข็งแรง
8. ใช้มีดพริ้วตัดส่วนตอกยึนที่ยื่นยาวออกมาตรงดินสุนัขทิ้ง เพื่อมีฐานที่เท่ากัน

๖. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ยังไม่เคยมีการเผยแพร่ / ใช้เฉพาะบุคคล
- เคยเผยแพร่เฉพาะในชุมชน
- มีการดูงานแล้วจากบุคคลภายนอกแล้ว.....ครั้ง/.....ราย
- มีการนำไปใช้
 - ในพื้นที่เดียวกัน.....ราย
 - นอกพื้นที่.....ราย
- อื่น ๆ (ระบุ).....

๗. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ได้รับการถ่ายทอดมาจาก บรรพบุรุษ
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้พัฒนาและต่อยอด
 - แบบเดิม คือ
 -
 -
 - ได้พัฒนาและต่อยอด คือ
 -
 -

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/นวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นมาใหม่

๘. วัตถุดิบที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งมีในพื้นที่ พื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

1. ไม้ไผ่สีสุก

หมายเหตุ : กรณีภูมิปัญญา ในแต่ละสาขา มีข้อมูล / ผู้รู้มากกว่า 1 คน ขอให้เพิ่มเติมแบบฟอร์ม

ภาพประกอบ:

ตัดความยาวไม้ไผ่ตามต้องการ เสร็จแล้วผ่าไม้ไผ่ออกเป็นเส้นๆ

ใช้ตอกยาวสานรอบๆ สุ่มไก่อ่เพื่อขึ้นรูป โดยจุดเริ่มต้นของตอกยาวแต่ละเส้นเปลี่ยนตำแหน่งไปเรื่อยๆ เพื่อให้สุมไก่อ่ได้รูปทรงกลม

สุมโกที่ทำแล้วเสร็จ พร้อมใช้งาน

ใบงานบันทึก ภูมิปัญญา
เรื่อง การอนุรักษ์ตะโพน/กลองยาว

ข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา :

สาขา ศิลปกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม /สาขาการแพทย์แผนไทย/ สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม /สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/ สาขาสวัสดิการ /สาขาศิลปกรรม /สาขาการจัดการองค์การ/ สาขาภาษาและวรรณกรรม/ สาขาศาสนาและประเพณี)

1. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ตะโพนและกลองยาว รหัสภูมิปัญญา.....
2. เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ผู้สืบทอด/ ชุมชน/ กลุ่ม (นาย/นาง/น.ส./ชุมชน/กลุ่ม)นายปรีชา บุญยัง...
บ้านเลขที่ ...193...หมู่ที่...5... ตำบล...ชุมพล.....อำเภอ...ศรีนครินทร์.....จังหวัด...พัทลุง.....
รหัสไปรษณีย์ ...93000.....โทรศัพท์ ...089-974-1522..... โทรสาร
- E-mail address

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง	☒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีประเภทเครื่องดี

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาพระครูพัฒนกิจพิจารณา (ตาหลวงนุ่น) แห่งวัดทุ่งยาว ตำบลชุมพล อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง เมื่อครั้งยังเป็นหนุ่มโดยเริ่มต้นจากการช่วยพระอาจารย์ในการทำตะโพนเพื่อใช้ในงานแข่งโพนลากพระของวัดทุ่งยาว ทุกๆ ปี และได้พัฒนาตัวเองในการประยุกต์การทำกลองยาวไปด้วยโดยใช้หลักการความรู้มาจากการทำตะโพน นั้นเอง

ภูมิปัญญาในการทำตะโพน ได้รับการพัฒนาให้มีเสียงที่ดังและฟังแล้วมีความไพเราะ จนสามารถได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภท ในงานประเพณีแข่งโพน - ลากพระ จังหวัดพัทลุงประจำปี 2558

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัสดุที่ใช้ ได้แก่ ดันตาล ดันขนุน หนังวัว หรือ หนังควาย เชือก ไม้ตีตะโพน

วิธีการ

- นำดันตาล/ดันขนุน มาตัดเป็นท่อนยาวท่อนละ 150/80 เซนติเมตร
- คว้านเอาเนื้อดันตาล/ดันขนุนออกและขัดแต่งผิวด้านนอก
- เจาะรูเพื่อชิงหนัง
- นำหนังที่เตรียมไว้มาหุ้มหัวท้ายแล้วดึงด้วยเอ็นให้แน่น
- ทดลองตีเพื่อให้ได้เสียงตามที่ต้องการ

๖. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ยังไม่เคยมีการเผยแพร่ / ใช้เฉพาะบุคคล
- เคยเผยแพร่เฉพาะในชุมชน
- มีการดูงานแล้วจากบุคคลภายนอกแล้ว.....ครั้ง/.....ราย
- มีการนำไปใช้
- ในพื้นที่เดียวกัน.....ราย - นอกพื้นที่.....ราย
- อื่น ๆ (ระบุ).....

๗. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ได้รับการถ่ายทอดมาจาก พระครูพัฒนกิจพิจาร (ตาหลวงนุ่น)
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้พัฒนาและต่อยอด
- แบบเดิม คือ
-
-
- ได้พัฒนาและต่อยอด คือ
-
-

- ภูมิปัญญาท้องถิ่น/นวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นมาใหม่

๘. วัสดุดิบที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งมีในพื้นที่ พื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

1. ต้นตาล
2. หนั่งวัว
3. ต้นขนุน

หมายเหตุ : กรณีภูมิปัญญา ในแต่ละสาขา มีข้อมูล / ผู้รู้มากกว่า 1 คน ขอให้เพิ่มเติมแบบฟอร์ม

ภาพประกอบ:

การดึงหนังวัวตากแดด และตัดต้นตาลเป็นท่อนๆ เตรียมคว้านเนื้อไม้

การตัดหนังวัวให้ได้ขนาดตามที่ต้องการเพื่อนำไปดึง

การเจาะรูเพื่อเป็นจุดมัดเชือกชิงหนักรั่ว

วิธีการตั้งหนักรั่วให้ตั้ง

ตะโพนที่ทำแล้วเสร็จและพร้อมใช้งาน